

1923 йылдан

башлап сыға

ИӘШЛЕК

Шәмбе

17

МАРТ

1990 йыл.

№ 33 (7539).

Хаҡы 3 тин.

ВЛКСМ-дың Башкортостан Өлкә Комитеты органы

СССР Халыҡ депутаттарының сираттан тыш өсөнсө съезы

Билдәле булыуынса, ошо көндөргә өс көн буйына барған СССР халыҡ депутаттарының сираттан тыш өсөнсө Съезы үҙенең эшен тамамланы. Съезд СССР Конституцияһына үзгәртештәр, өстәмәләр индергән һәм СССР Президенты вазифаһын булдырыу тураһындағы мәсьәләне караны.

Закондың ижад ителгән. Күптең өсөн булған килде. Матур бер көндө газеталарда яңы закондың уҡыныларға уны ысынбарлыҡ итеп қабул ителгән. Уларҙың артында ниндәй көрәш торған, һәм ул булғанмы-юкмы — бер кем дә белмәй. Закон қабул итеүгә бер нәмәһе лә юҡ: ултыраһың да яҙаһың тигән төһөр тыуа торғайны. Үзгәртеп короу булған һәм тиклем катмарлы булыуын тәүге тапҡыр күрһөттө.

Әйе, был эш ябай түгел. Ни тигән дә, проектка иң тиклем хеҙмәт һалынған: Верховный Совет Президиумында һәм палаталарҙа, комиссияларҙа һәм комитеттарҙа нисә тап каралған. Шулай да Съезд уны сикләп тикшергән һәм камиллаштырыу өсөн кыртыу бәхәс менән тулы бер нисә ултырыш. Редакция комиссияһының көсөргәнешле эше талап ителде. Депутаттар проектты күп яллап байытты, тәүге осорҙарҙа асытланмаған күп кенә йомшак яктарын күрҙе.

Мәсәлән, депутаттар Президенттың хәрби һәм ғәзәт-тән тыш хәлдә илгән итеү вәкәләтлеге һәм был ораҡта республикалар, Верховный Совет менән бергә булған килешештәр тураһында һөйлөгән статьяның бигүк уйлап еткерәлмәүенә иғтибар итте. Депутат генерал М. А. Мәһсүев, хәрби хәл илгә басып ингән ораҡта илгән ителде, бында ниндәй килешеш тороп булмай, нисекмәстән эш итергә көрәк, тип бик дөрөс билдәләгән. Съезд был дәлил менән килеште һәм көрәлде төҙөтмәләр индерҙе.

Бөтә илап тикшергәндән һуң Съезд кире кайткан йә булмаһа Редакция комиссияһының илаптан кайткан көнөгә булып, авторҙары уны тауыштыра куйыуҙы ныйышмаған төҙөтмәләрҙе эш баштап булды. Мәсәлән, вице-президент вазифаһы индергән тәғйин ителде. Дәлилдәрҙең береһе: отпуски ваҡытында Президенттың кем алмаштырасаҡ? Уның өсөн баһиә функциялар каралмаса, бындай дүр дүрәт вазифаһын индергән өсөн ошо ғына дәлил булып хеҙмәт итә аламы? Был тәғйиндән үҙеһе үҙе тошоп калыуы өсөн, һорауҙы шулай куйыуға етте.

Президент хокуҡтарына күберәк сикләү индергән сатырылған байтаҡ тәғйиндәрҙе эш кире кайтты. Был тәғйиндә аңларға мөмкин: кайһы бер әһәмиәтле вазифаларҙа баш-баштаҡлыҡы безҙең хәтерәбездә өлө. Ләкин хәҙер, иң йыйындарҙа демократия, актив эш иткән парламент шарттарында, бындай каһаланыуға төшөргә мөмкинме? Икеле. Күрәһең, депутаттарҙың береһе, без Президентты дүрәт башлығы итеп түгел, ә хөкүмәттең

БЕРЕНСӨ ПРЕЗИДЕНТ

хеҙмәт коллективы советы председателен һайлағандай шул тиклем күп шарттар һәм сикләүҙәр менән сикләргә маташабыҙ, тип өйткөндө, быны ошо уйған сығып эшләгәндәр.

Президент һәм партия етәк-сене вазифаларын бергә куйыу мөмкинлеге тураһындағы мәсьәлә байтаҡ бәхәстәр тыуҙырды. Кисә ул яңынан бәхәс үзгәргән әүерелде. Законда был йөһәттән бер ниндәй эш кәтти яҙыу яһамаска карар ителде.

Әлбиттә, кисә беренсө Президентты ошонда уҡ, Съездда, һайлауҙы күҙ уңында тоткан закон проектының III бүлеген раслау тураһындағы мәсьәлә тикшергән үзгәргән әүерелде. Съезд тәғйин ителгән бүлектә 1542 ыңғай, 368 каршы тауыш менән қабул итте. 76 кеше тауыш биргән катнашманы. Закон проекты тотоп алғанда қабул ителде.

Съезд кисә ултырышында көн төртөнсө сираттағы мәсьәләһен карауға — СССР Президентын һайлауға күстө.

Председателлек итеүсә А. И. Лукьянов депутат В. А.

Ивашкоға һуҙ бире.

Әле генә КПСС Үзәк Комитетының март Пленумының икеһе ултырышы булды, тине ул. Бөгөн қабул ителгән закондың өсөнсө бүлегенә ярашлы КПСС Үзәк Комитеты Пленумы СССР Президенты вазифаһына кандидатура тураһындағы мәсьәләне караны. КПСС Үзәк Комитеты Пленумы миңә қабул ителгән қарарҙар, Пленумдың эш һөҙөмтәләре тураһында һөйләүгә күшү.

Пленумда СССР Президенты вазифаһына кандидат сифатында бер тауыштан Михаил Сергеевич Горбачев күрһөтөлде. Сығыш яһаусы иптәштәр был мәсьәләгә тикшергәндә М. С. Горбачевтың йәмғиәтте, тормош-боздо яңырттыуа индергән ғәйәт дүр өлөшөнә иғтибар итте.

Пленумда Горбачев иптәш СССР Президенты итеп һайлана алһа тип күп кенә теләктөр өйтелде. Сығыш яһаусыларҙың фекеренсә, ул экономик, әскер, политик, тор-мош өлкәһендә күп кенә етди сараларҙы тормошҡа ашырыуға, халыҡ-ара май-занда илдең абруйын күтәр-гә тейеш.

Депутат Съезға КПСС Үзәк Комитеты Пленумының ошо қарарын яҡларға сатырып мөрәжғәт итте.

«Союз» депутаттар төркөмө исеменән депутат В. И. Алексин, төркөм йыйылышы СССР Президенты вазифаһына йәшерен тауыш биреү өсөн кандидатуралар исеменсә Вадим Викторович Вакатинды, Михаил Сергеевич Горбачевты, Николай Иванович Рыжковты индергән тәғйин итте, тип хәбәр итте.

Депутаттар Г. С. Поход-

ған был документтарҙы әҙер-ләү эшен йөһәндәргә сатырды.

Депутат Н. Н. Сидор, күр-һөтөлгән кандидаттарҙы тик-шереп алдынан уларҙың платформаларын тикшер-гә көрәк, тип иһәлде. М. С. Горбачевтың мөмкинлеге билдәле. Уны, тип билдәләгән оратор, күп кенә һайлау-лар ятлай. Был кандидатты Президент вазифаһына иң ихтимал дөгүсә тип таһап, ул ошонан менән бәйлә бай-таҡ һаһалар өйтте.

Без, тине депутат А. П. Яценко, әгәр ҙә Президент командаһында һаһар закон-дар эшләүгә һәм уйланма-ған қарарҙар қабул итеүгә ғәйәтле булһа, кешеләр таһа, илде бер ниндәй пре-зидентлыҡ та көткәһә ал-масаһын асыҡ аңларға те-йешбезд. Был фекергә күҙ-тәп, ул алкоголизмға қаршы көрөшкә дөрөс булмаған қар-арһа, дүрәт қабул ите-үен индергән маташыуҙың тейешле һөҙөмтә килтермә-үенә һәм башта шундай арымдарға һылтанды.

Үзгәртеп короу йылдарында демократия бер ятлы үс-те. Йәмғиәттең экономик кимәле шул үк ваҡытта хә-уәфле сиккә тиклем төштө, тине депутат О. О. Сәләй-мәнов. Без, тип дауам итте ул, демократияһы һуҙ һәм митингилар азатлығы тип қабул иттек. Ә кайһа һуң эш, хужалыҡ итеү азатлығы? Хужалыҡ қорһау эсендә булһа бер ниндәй ҙә де-мократия мөмкин түгел. Сы-ғыш яһаусы СССР-ҙың бе-ренсө Президентын бәтәһе-һән элек дүрәт монополи-зын юҡка сығарыуға сатыр-ҙы. Союз договорын эшлә-үгә өстөндөк бирелгә тей-еш.

СССР Президенты вазифаһына М. С. Горбачев кан-дидатураһын тикшергән та-мамланды. 17 кеше сығыш яһаны. Съезд катнашыусы-лар күпселек тауыш менән уның фамилияһын тауыш биреү бюллетененә индер-гә қарар итте.

Н. И. Рыжков кандидату-раһын тикшергән һәм ул үт-кәрәлмәһә, сонки СССР Ми-нистрҙар Советы Председа-теле юғары дүрәт вазифаһы-на тауыштыра куйылырға ри-залыҡ бирмәһә, шул үк ва-қытта уны Президент итеп һайларға тәғйин иткән кешеләргә ихлаһ рәхмәтөн белдерҙе. Съезд уның үз кандидатураһын алыуын та-һәғәтләндерҙе.

Шулай итеп, ил Президе-нты вазифаһына кандидатура-лар исеменсә бер генә фамилия — М. С. Горба-чевтың фамилияһы таһды.

«Труд» газетаны һәм ТАСС-тың махсус хәбәрсе-ләре).

Совет Социалистик Республикалар Союзының Халыҡ депутаттары съезы ҚАРАРЫ

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАР
СОЮЗЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТЫ ТУРАҒЫНДА
СССР Халыҡ депутаттары съезы қарар итте:
Совет Социалистик Республикалар Союзының
Президенты итеп Михаил Сергеевич Горбачев ип-тәштө һайларға.

Тасимов патанна унын үз
алымы менон комбетеуле
нуанты Сирерго теломою.
Сонин ахшы белом: байел-
бездентен милдате юн.
Ине моталом айланлы ла
ике тутандан халыкты ты-
нысшыланмаша сакырам,
Тайдылыу
КАРАМЫШЕВА.

«Пошлек»тәң 15 март һанындагы «Уртан ләймеш, уртан килдеш» тиген «Түңгәрәк әстәл» артындагы һәйкәлгә туры килгән туган материалда «Кызыл таң» гәзитәдәги хәбәрчесе З. Хисәнованың әсеме алынып төлгә алынган. Был авторның «Социалистик Татарстан»дагы мөхәррире (13 февраль) КПССтың Башкортостан өлкә Комитетының сираттан тыш пленумына багышланган Р. Шакуров итә «Социалистик Татарстан»даң 18 февраль һанында сыжыган «Халыктар җаңгыһы»н өстәп кергәндә...» тиген мәтәлдә күз алдында тоткан. Уңач автор — З. Хисәновә түгел. Газета был төзәтмәгә өсен З. Хисәнованың рәфу үтсә.

Закон № 425.